
Kartlegging av naturmangfold i planområde for massedeponi ved Råde pukkverk.

Råde kommune

Miljøfaglig Utredning, notat 2019–N15 Revidert 29.05.2019

Dato: 29.05.19

KARTLEGGING AV NATURMANGFOLD I PLANOMRÅDE FOR MASSEDEPONI VED RÅDE PUKKVERK I RÅDE KOMMUNE

Av Helge Fjeldstad, Miljøfaglig Utredning AS, Oslo.

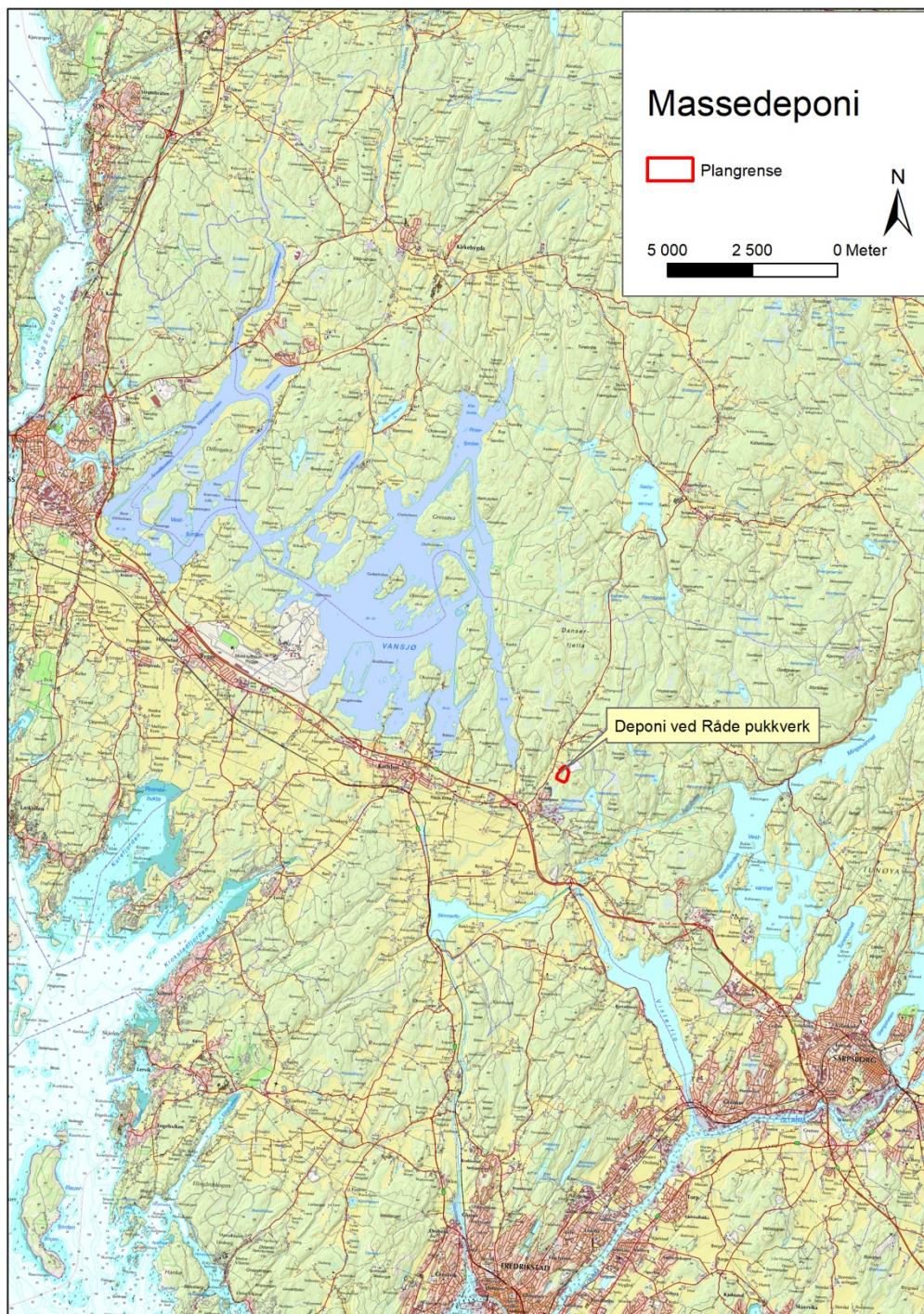
Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Helge Fjeldstad
	Prosjektmedarbeider(e):
Oppdragsgiver: Skolt Pukkverk AS	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Karsten F. Hansen
	Helge Bakke, Feste Nordøst AS
Referanse: Fjeldstad, H. 2019. Kartlegging av naturmangfold i planområde for massedeponi ved Råde pukkverk i Råde kommune. Miljøfaglig Utredning notat 2019-N15	
Referat: Miljøfaglig Utredning AS har registrert naturmangfold i forbindelse med etablering av massedeponi ved Råde pukkverk i Råde kommune. Ingen naturtypelokaliteter eller rødlistearter er registrert innenfor planområdet. Heller ingen fremmede arter ble registrert. Ved en eventuell utbygging bør det tas hensyn slik at ikke fremmede arter spres ved masseforflytning. Det bør lages en tiltaksplan for håndtering av fremmede arter.	

Forsidebilde: Store deler av utbyggingsområdet var avvirket i forkant av registreringene. Foto: Helge Fjeldstad

1	Innledning	3
2	Planområdet	4
3	Metode	5
4	Naturmangfold	6
5	Naturtyper	13
6	Rødlistearter	16
7	Fremmede arter	16
8	Vurderinger i forhold til utredningskrav i naturmangfoldloven	17
9	Avbøtende tiltak	18
10	Kilder	18

1 Innledning

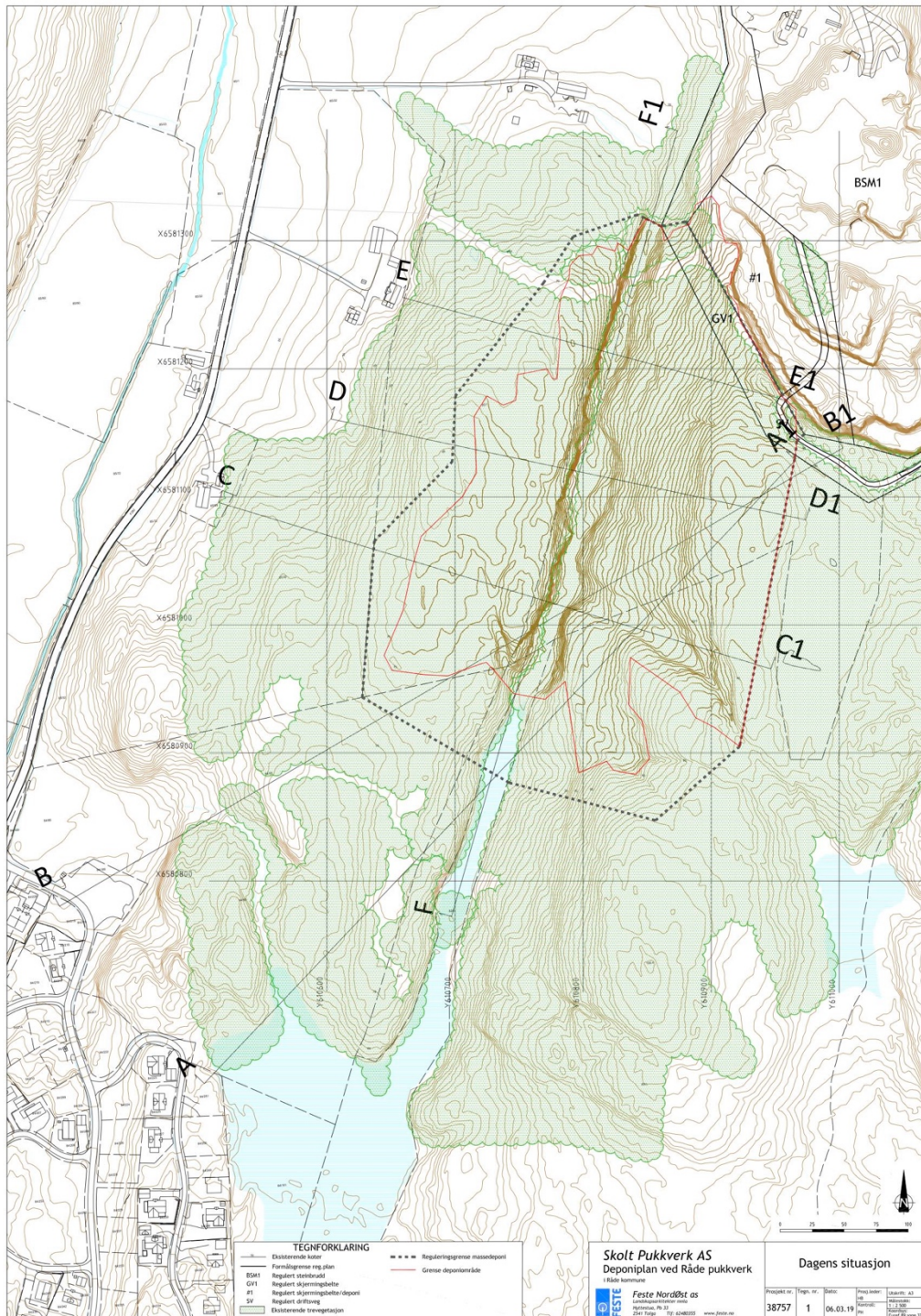
På oppdrag fra Skolt Pukkverk AS gjennom Feste Nordøst AS har Miljøfaglig Utredning AS utført en kartlegging av naturmangfold i forbindelse med regulering av massedeponi ved Råde pukkverk i Råde kommune.

Figur 1 Oversikt over planområdet.

2 Planområdet

Planområdet omfatter et åsparti med en nord-sør gående kløft som deler åsen. Det er avgrenset mot åskammen i øst og vest. Mot sør stopper området mot myr og i nord mot eksisterende pukkverk, se figur 2. Rød linje innenfor planområdet indikerer fyllingskanten. (Feste Nordøst AS 2019).

Figur 2 Planområde over massedepoiet (Feste Nordøst AS 2019)

3 Metode

Som tematisk grunnlag for verdivurderinger benyttes DN-håndbok 13 for kartlegging av prioriterte naturtyper (Direktoratet for Naturforvaltning 2007), samt forekomst av rødlistearter med grunnlag i Henriksen og Hilmo (2015) og rødlistede naturtyper etter Lindgaard & Henriksen (2011). I tillegg til dette kommer eventuell relevant faglitteratur omkring arter og miljøer sin sårbarhet, egen kunnskap om deres utbredelse i regionen mv. Alt dette blir sammenfattet i en vurdering med grunnlag i utredningskravene som er stilt i §§8-12 i Naturmangfoldlova.

Området ble oppsøkt første gang den 09.04.2019 med en supplerende tur 21.05.2019. Været var pent under begge befaringsdagen og under siste gangs befaring hadde vekstsesongen kommet godt igang.

Figur 3 Lyngfuruskog dominerer vegetasjonen i området. Foto: Helge Fjeldstad

4 Naturmangfold

Planområdet er lokalisert øst for Vannsjø og nord for Missingmyr i det nordøstre hjørnet av Råde kommune. Planområdet ligger inntil Råde pukkverk. Det omfatter et tidligere skogkledd åsparti som nå delvis av hogd ut. Berggrunnen i området består av granitt/granodioritt som er harde og kalkfattige bergarter (NGU 2019a). Dette gir grunnlag for en relativt artsfattig flora. Området har lite løsmasser og over 50% er bart fjell (NGU 2019b).

Skogen i området er dominert av vegetasjonstyper som (NiN naturtyper i parentes) bærlyngskog (T4-C-5) og lyngskog (T4-C-9) med svakt innslag av blåbærskog (T4-V-1) og lavskog (T4-C-13). Furu dominerer skogbildet men noe gran kommer inn ned mot kløfta som skiller åspartiet i to deler. Spredt i området er også en del bjørk. Nede i kløfta vokser en fattig sumpskog med furu, bjørk og gran (V2-C-1). I nord går fuktdraget over i en liten bekk. Vestsiden av kløfta har steile bergvegger samt noe grov ur/blokkmark. Det ble også registrert sparsomt innslag av svak lågurskog ned mot kløfta (T4-C-2).

Figur 4 Ned mot bunnen av kløfta ble det registrert et midre parti med svak lågurskog, her med markjordbær og hengeving. Foto: Helge Fjeldstaad.

Omlag 1/3 del av skogen er nylig avvirket. Den skogen som står igjen er ung til middelaldrende. Det er lite død ved i skogen, men spredt er det noe innslag av lægre og gadd i mindre dimensjoner.

På dødved av furu ble det registrert vanlige lavarter som melskjell *Hypocenomyce scalaris* og *Micarea denigrata* samt tåresoppen begertåre *Dacrymyces chrysocomus* cf. På et par graner nede i kløfta ble gammelgranlav *Lecanactis abietina* registrert. Laven er en signalart for eldre fuktige granskoger. På osp ble også soppen barkhårskål *Lasiobelonium corticale* (NE) registrert. Arten er ikke vurdert for rødlista pga svært mangelfull kunnskap om økologi og utbredelse, men er i artskart bare registrert med 2 andre funn i Østfold.

Figur 5 Tåresoppen begertåre *Dacrymyces chrysocomus* cf. ble registrert på død grein av furu. Foto: Helge Fjeldstad

Figur 6 Laven melskjell *Hypocenomyce scalaris* er relativt vanlig på død ved. Den ble registrert på død gadd av furu. Foto: Helge Fjeldstad

Figur 7 Gammelgranlav *Lecanactis abietina* ble registrert ved sokkel på gran nede i kløfta. Foto: Helge Fjeldstad

Figur 8 Soppen barkhårskål *Lasiobelonium corticale* ble registrert på grov osp i området. (ca 15x forstørret) Foto: Helge Fjeldstad

Dyreliv

I den østvendte skråningen av kløfte ble det registrert enkelte osper der flere hadde gamle reirhull. Under befaringen ble det ikke registrert aktivitet og disse er trolig ikke benyttet i 2019.

Under befaringen i mai ble det registrert vanlig fuglearter knyttet til slike skogsmiljøer som bokfink, kjøttmeis, løvsanger og svarttrost. Ravneparet som ble registrert i april ble da ikke registrert. Ferske spor av et rådyr samt rådyrmøkk ble registret nede i kløfta.

Hjortedyr som rådyr og elg er vanlig og vidt utbredt i Råde. Som vi ser av tabellen fra Hjorteviltregisteret (2019) så gis det i Råde årlig fellingstillatelse på omlag 200 rådyr hvorav omlag halvparten (ca 100) felles. Tilsvarende tall for elg er 26 pr år og en fellingsprosent på mellom 50 og 80%. Tallene for tildeling og felte dyr har vært stabile den siste 5-års perioden.

Tabell 1 Tall fra Hjorteviltregisteret 2019 om tildelte og felte rådyr i Råde kommune.

År	2014	2015	2016	2017	2018
Tildelt totalt	190	195	199	205	205
Felt hannkalv	15	13	10	10	18
Felt hunnkalv	10	6	9	10	12
Felt hanndyr eldre	48	52	54	56	58
Felt hunndyr eldre	18	17	21	29	23
Felt totalt	91	88	94	105	111
Fellingsprosent	47,9	45,1	47,2	51,2	54,1

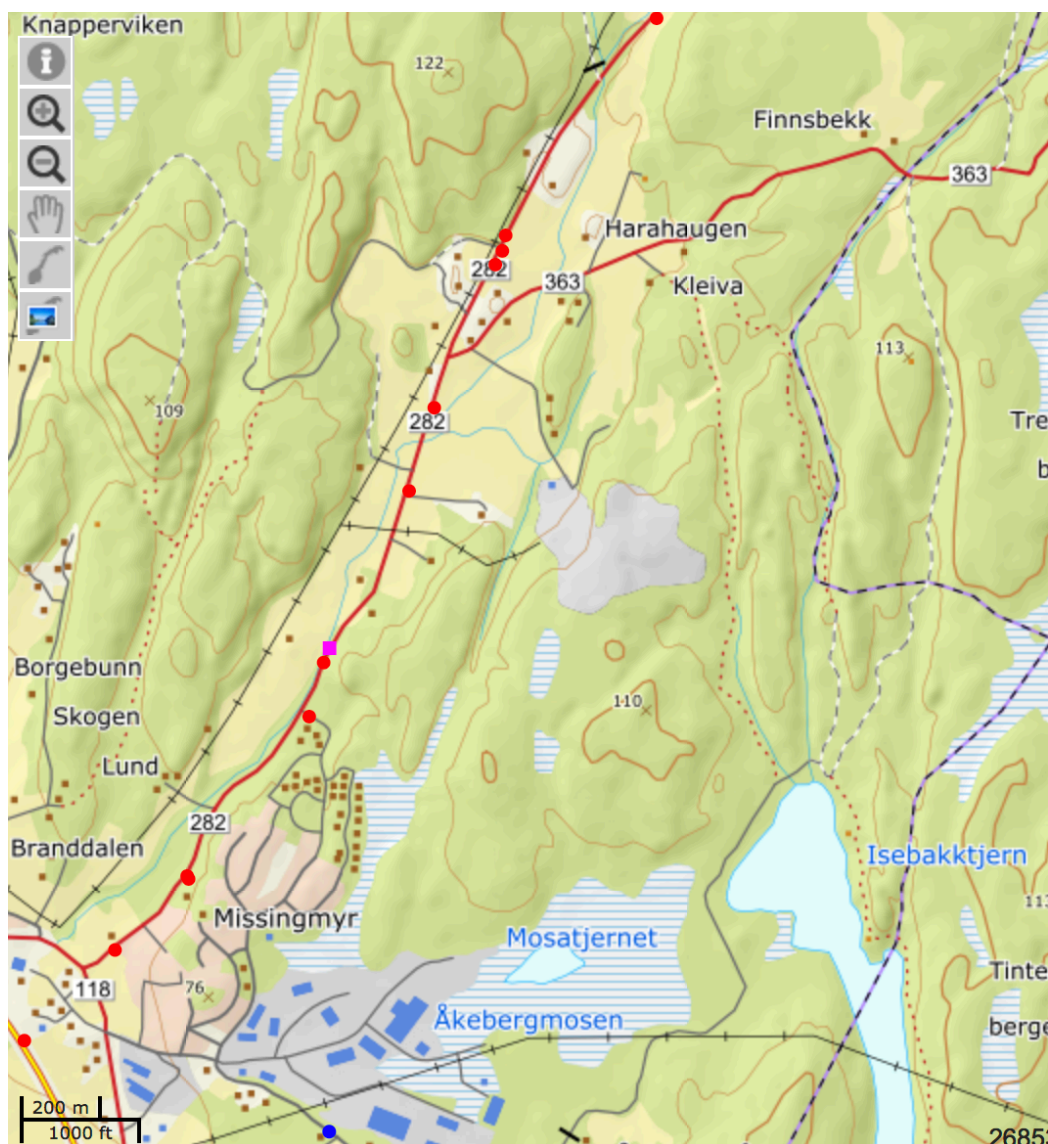
Tabell 2 Tall fra Hjorteviltregisteret 2019 om tildelte og felte elg i Råde kommune.

År	2014	2015	2016	2017	2018
Tildelt totalt	26	26	26	26	26
Felt hannkalv	1	2	3	0	4
Felt hunnkalv	1	0	1	0	1
Felt hanndyr 1 ½ år	5	3	6	6	4
Felt hunndyr 1 ½ år	4	4	3	6	3
Felt hanndyr eldre	3	4	4	3	4
Felt hunndyr eldre	0	3	2	2	4
Felt totalt	14	16	19	17	20
Fellingsprosent	53,8	61,5	73,1	65,4	76,9

Dersom vi ser på påkjørsler av hjortedyr så er rådyr den vanligste arten som blir påkjørt i distriktet (figur 9).

I følge rapporten «Biologisk mangfold i Moss, Rygge og Råde» (2004) er ikke området omkring massedeponiet vurdert som et viktig viltområde og det er heller ikke angitt spesielle viktige trekkveier for hjortevilt her.

Ingen av de fire store rovdyrene (bjørn, gaupe, jernn og ulv) er registrert i Råde de siste 20 årene (Hjorteviltregisteret 2019).

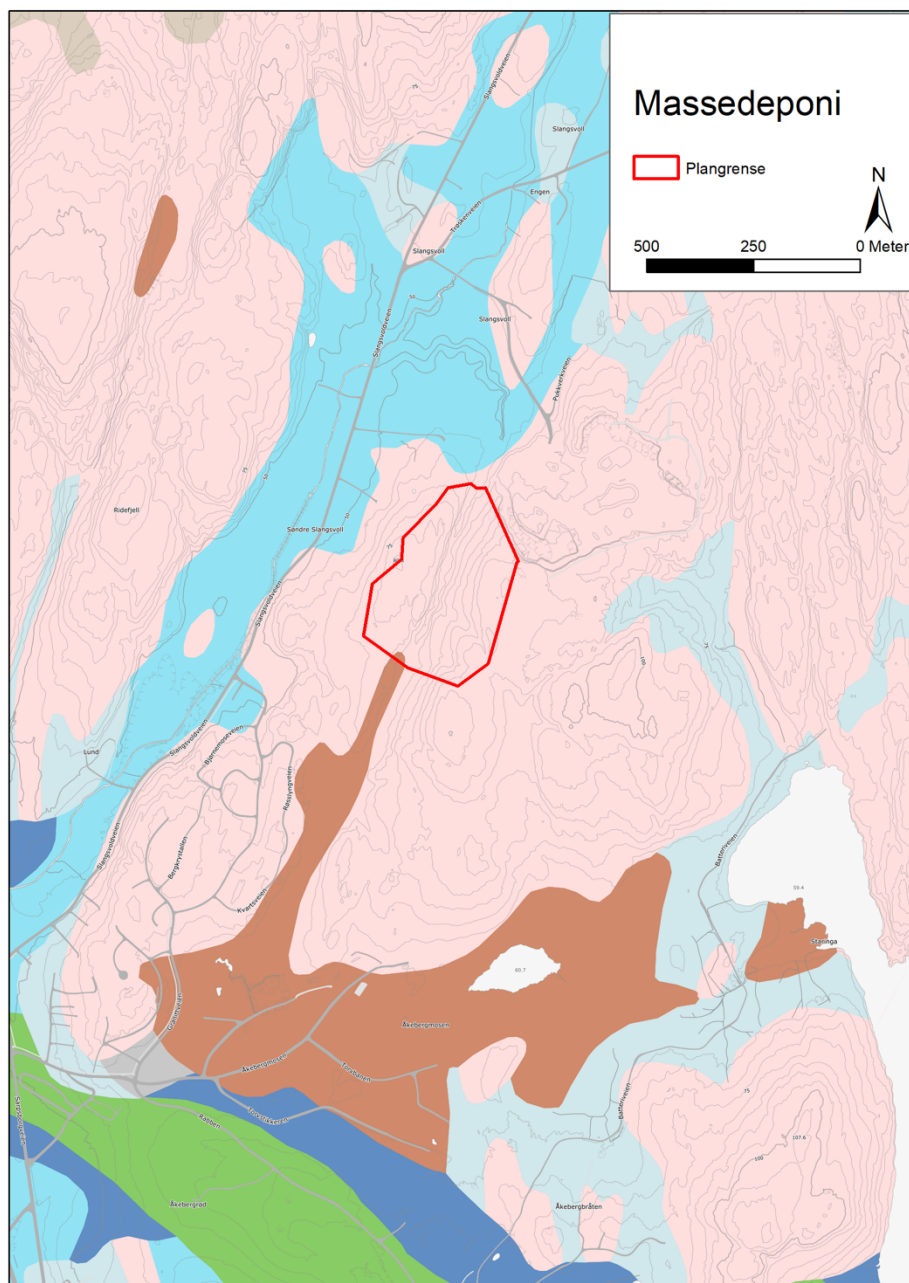
Figur 9 Fallvilt av hjortedyr (rådyr) de siste 10 år pga påkjørsler (rød prikk rådyr, lilla firkant rev). (Hjorteviltregisteret 2019)

Figur 10 Fersk rådyrmøkk i planområdet. foto: Helge Fjeldstad

Figur 11 Osp m flere reirhull. Foto:Helge Fjeldstad

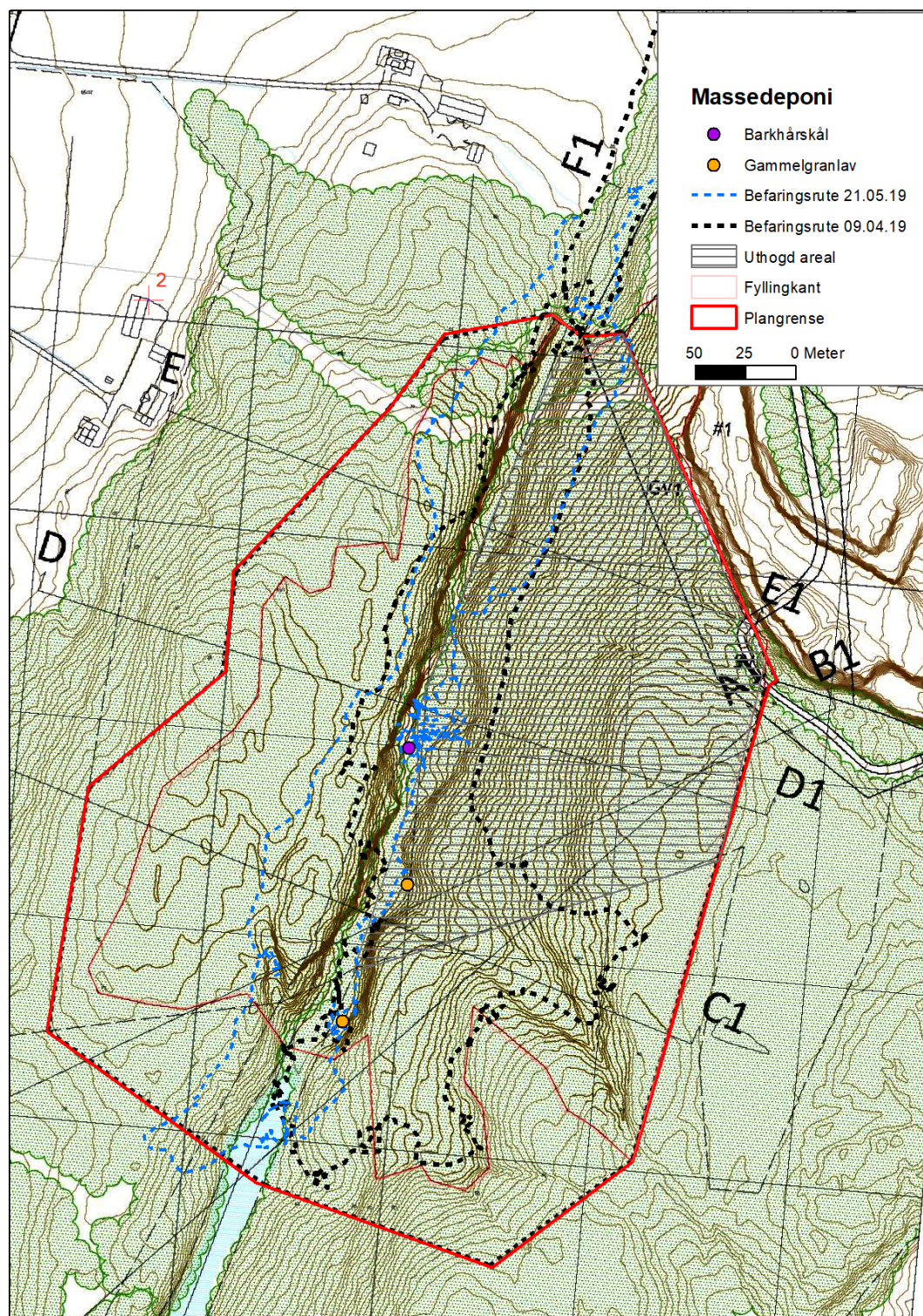
Figur 12 Løsmassekart over planområdet viser at området har svært lite løsmasser (rosa farge). I sør er det avsatt torv (brun farge), og inord leire (blå farge). <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/> (NGU2019b).

5 Naturtyper

Ingen naturtyper ble registrert under feltbefaringen, det forekommer heller ingen tidligere registreringer av naturtyper i planområdet i følge Naturbase. Myra sør for området ble vurdert som en potensiell naturtype av lokal verdi, men ved gjennomgang av gamle flyfoto ble det registrert store inngrep i søndre del av myra. I følge faktaark for naturtypen låglandsmyr (Lyngstad, Moen & Øien 2014) skal slike myrer ikke kartlegges som verdifulle naturtyper.

Figur 13 Flybilde over området (flyfoto Tune-1952) viser at store deler av myra som ligger sør for deponiet har vært betydelig påvirket av torvdrift.

Figur 14 Befaringsrute samt oversikt over avvirket skogsreal.

Figur 15 Myrskogsmark i sørenden av kløfta. Foto: Helge Fjeldstad

Figur 16 Laggen på myra med bukkeblad og flaskestarr. Foto Helge Fjeldstad

6 Rødlistearter

Forekomst av rødlistearter er ofte et vesentlig kriterium for å verdsette en lokalitet. Gjeldende norske rødliste kom i 2015 (Henriksen & Hilmo 2015). Der er IUCNs kriterium for rødlisting av arter (IUCN 2005) brukt i rødlistearbeidet, og dette har bl.a. ført til at en del arter med store forekomster, men med dokumentert tilbakegang, har blitt ført opp på rødlista. Rødlistekategoriene med rangering og forkortelser er (med engelsk navn i parentes) :

- RE – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)
- CR – Kritisk truet (Critically Endangered)
- EN – Sterkt truet (Endangered)
- VU – Sårbar (Vulnerable)
- NT – Nær truet (Near Threatened)
- DD – Datamangel (Data Deficient)

Ellers vises det til Henriksen & Hilmo (2015) for nærmere forklaring av inndeling, metoder og utvalg av arter for den norske rødlista. Der er det også kortfattet gjort rede for hva slags miljø artene lever i og viktige typer trusler.

I området ble ingen rødlistearter registrert. Det foreligger heller ingen registreringer av rødlistearter på Artskart (2019).

7 Fremmede arter

Norsk svarteliste for arter ble første gang presentert i 2007 (Gederaas m.fl. 2007). I den forbindelse ble det for første gang i Norge gjennomført en risikovurdering av fremmede arter, og i alt 217 av 2483 kjente fremmede organismer i Norge ble vurdert. I 2012 ble en ny svarteliste publisert (Gederaas m.fl. 2012) der en bruker en ny og oppdatert metodikk for risikovurdering. I 2018 kom det ny liste over fremmede arter. Artene ble fordelt på fem kategorier:

- SE – Svært høy risiko (Arter som har en sterk negativ effekt på norsk natur)
- HI – Høy risiko (Arter med stor spredning, og med en viss økologisk effekt eller stor økologisk effekt med en avgrenset spredning)
- PH – Potensielt høy risiko (Arter med svært avgrenset spredningsevne, men stor økologisk effekt – eller omvendt)
- LO – Lav risiko (Arter med lav risiko har lav eller moderat spredning og middels til svake økologiske effekter)
- NK – Ingen kjent risiko (Arter uten kjent spredning og ingen kjente økologiske effekter)

I området ble det ikke registrert fremmedarter. Det foreligger heller ingen registreringer av fremmedarter på Artskart (2019). Det er imidlertid sannsynlig at fremmede arter finnes langs veien inn til pukkverket og at disse kan spres via massedeponiet.

8 Vurderinger i forhold til utredningskrav i naturmangfoldloven

Her vurderes §§ 8-10, mens §11 om prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaveren, samt §12 om prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder overlates til utbygger selv å besvare.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

Denne fagrapporten er utarbeidet for å vurdere verdier og konsekvenser på naturmangfoldet i utredningsområdet. Utredningen har vært basert på standard metodikk for verdisetting og konsekvensvurderinger. Kartleggingene har fanget opp både arters forekomst i området, utbredelsen til ulike naturtyper og tilstanden til naturtyper er beskrevet. Det har vært lagt vekt på forekomst av rødlistede arter og verdifulle naturtyper, med grunnlag i nasjonale oversikter over slike.

Gjennom både generelle vurderinger av omfang og spesifikke vurderinger av de verdisatt lokaliteter er virkningene av planlagt tiltak på dem gjennomgått. Vurderingene er basert på generell kunnskap om artene sine krav til livsmiljø og naturtypene sine viktige kilder til variasjon.

§ 9 Føre-var prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak”.

Kunnskapsgrunnlaget, gjennom datainnsamlingen vurderes som relativt godt.

Usikkerheten knyttet til forekomst av naturtyper (og rødlistearter) er redusert gjennom registreringene som nå foreligger. Det er likevel behov å anvende føre-var-prinsippet for utbyggingsprosjektet mht masseforflytning slik at ikke fremmede arter spres ved tilføring av nye masser til området. Det var ikke mulig å vurdere eventuelle kvaliteter knyttet til det området som er avvirket for skog.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for”.

En eventuell utbygging vil i liten grad medføre en belastning på økosystemet i området.

9 Avbøtende tiltak

Det bør lages en tiltaksplan for håndtering av fremmede arter i planområdet. Planen bør omfatte tiltak i forbindelse med tilkjøring av masser, samt tiltak/beredskap for å redusere forekomster av svartelistartene i området. Dette kan dreie seg om slått, tildekking, lusing, sprøyting etc.

10 Kilder

- Artsdatabanken 2019a. Tjenesten Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>.
- Artsdatabanken 2019b. Fremmedartslista. <http://artsdatabanken.no/fremmedarter>
- Landbrukskontoret Moss, Rygge, Råde 2004. Biologisk mangfold i Moss, Rygge og Råde Del 1- mål og tiltak. 02.11.2004.
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) 2017. DSB veileder. Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging. Metode for risiko og sårbarhetsanalyse i planleggingen.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge
- Hjorteviltregisteret 2019. Internett www.hjorteviltregisteret.no
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Lyngstad A., Moen A. & D.I. Øien 2014. Låglandsmyr i innlandet NTNU Vitenskapsmuseet, 7491 Trondheim 30.4. 2014
- Miljødirektoratet 2018. Naturbase dokumentasjon. Biologisk mangfold. Arealisprosjektet. Internett: <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>
- Naturmangfoldloven. Lov om forvaltning av naturens mangfold. LOV-2009-06-19-100
- NGU 2019a. Berggrunnskart på nett <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- NGU 2019b. Løsmassekart på nett <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/>
- Feste Nordøst AS 2019. Plangrunnlag massedeponi Råde.